

Ìwé Dániẹ̀lì - Ọ̀gọ̀rùn-ún àti Mètàlélọ̀gbọ̀n"}}

Ìṣipayá Ìtumò Àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ Àwọn Àmì Ọ̀nà: Látì 1776 sí 2023

Jeff Pippenger

2024-03-15

Àkókò ididiàmì àwọn ẹ̀gbẹ̀rùn ọ̀gọ̀rùn-ún kan lé m̀erínlélọ̀gọ̀jì tí ó bèrè ní September 11, 2001, tí ó sì parí ní ọ̀fin ojọ̀ Àìkú ní Orílẹ̀-Èdè Amérikà, ni àkókò tí àbájáde gbogbo iran ti n se ni imuse. Díe lara awon iran wonyi n gun titi de ipadabọ keji ti Kristi, sugbon ani awon ti o sele leyin ofin ojọ̀ Àìkú nàa pelu je mimu won so mo akoko ididiami. Ididiami awon ẹ̀gbẹ̀rùn ọ̀gọ̀rùn-ún kan lé m̀erínlélọ̀gọ̀jì ni ibikan ti majemu ainipekun ti n ni imuse pipe. Ni akoko naa Kristi n ko ofin Re si ori okan ati inu awon eniyàn Re fun ayeraye. Ididiami naa ni a safihan re nipase isokan iwà-àtòrunwá pelu eda eniyàn, eyi ti ki i sese.

Ìjápò àmì ti “igba ọ̀gọ̀rùn-ún méjilélọ̀gún,” dúró fún imúpadabọ̀sípò àti àkópò iwà-àtòrunwá pelu eniyàn. Àwọn ọ̀dún igba ọ̀gọ̀rùn-ún méjilélọ̀gún látì inu King James Bible de ifihan akoko ti gbogbo eniyàn fun William Miller ni ọ̀dún 1831 àti titejade re nigbeyin ninu Vermont Telegraph ni ọ̀dún 1833, dúró fún akópò iwà-àtòrunwá pelu eniyàn. Ó ni àmì-idanimò “otitoto” ninu, eyi ti i se ore Heberu ti Onimò-Èdè Agbayanu da silẹ nipa pipapo leta akoko, eketala, ati ikeyin ninu alifabete Heberu lati di ore “otitoto”. Àwọn ọ̀dún igba ọ̀gọ̀rùn-ún méjilélọ̀gún látì ọ̀dún 1611, àti King James Bible, titi de ọ̀dún 1831 àti titejade ihinre re ti Miller, safihan amì-idanimò Onimò-Èdè Agbayanu.

Làárín ojọ̀ méjèjì wonyen (1611 àti 1831), akoko ipèyà ní 1798, n sapeere sisi idide iranse kan lati inu iwe Dániẹ̀lì (Bibeli King James), eyi ti o mu ilosiwaju imo wa ti o yori si itejade Miller ni 1831. Akoko ipèyà ní 1798 pelu, fi amì ibere ilana idanwo kan silẹ, eyi ti o mu isote awon wundia asiwere jade, awon ti Dániẹ̀lì ninu ori kejila fi han gegge bi eni buburu. Nipa be, 1798 n sapeere nombà metala, ni aarin leta akoko ati ikeyin, nitori metala je amì isote. 1798 pelu ni isopo pelu akoko imurasile lati 1776 titi de 1798, akoko ipèyà.

Gegge bi isopo Miller ti ọ̀dún igba ati ogun, ọ̀dún 1776 naa pelu ni a fi itejade atòrunwá kan samì sí, Ikede Ominira, o si bere akoko kan ti o pari ni 1798 pelu itejade Awon Ofin Alien and Sedition. Ọ̀dún igba ati ogun ti isopo apeere Miller ti iwà-àtòrunwá ati eniyàn, ni a so mo ọ̀dún 1798 pelu ọ̀dún méjilélọ̀gún imurasile lati itejade Ikede Ominira titi de itejade Awon Ofin Alien and Sedition ti ọ̀dún 1798. Bi méjilélọ̀gún se je idamewaa igba ati ogun, tabi okan ninu mewaa igba ati ogun; nombà méjilélọ̀gún, gegge bii nombà igba ati ogun naa, n soju isopo iwà-àtòrunwá pelu eniyàn.

Ọ̀gọ̀rùn-ún méjidínlọ̀gún ọ̀dún Miller ni amì otitoto, gegge bi akoko ididi awon ẹ̀gbẹ̀rùn m̀erínlélọ̀gọ̀jì naa pelu ni i ni i; be, ni akoko imurasile lati 1776 titi de 1798 naa si ni amì kan naa, nitori ojọ̀ aarin naa, 1789, ni o toka si itejade Ofin Ipile ti awon ilu-oba metala fowo si.

Ọ̀nà isopo Miller ti o bere ni 1611 ti o si pari ni 1831, ti o ri aarin re ni 1798, ni a so po mo akoko ọ̀dún méjilélọ̀gún lati 1776 sí 1798, pelu aarin re ni 1789. Gbogbo ojọ̀ marun-un wonyi; 1611, 1776, 1789, 1798, ati 1831, ni a se soju won nipase ise itejade. Awon ojọ̀-igba ti akoko imurasile

ní idámewáá ọdún méjilélógún láti 1776 sí 1798, àti pé àkókò náà sàfihàn àkókò ìdidi àwọn ẹgbèrún lónà ọgórùn-ún m̀erínlélógójì, èyí tí í ẹ̀ àkókò tí iwà-àtòrunwá ti darapò mọ̀ èniyàn. Àkókò Miller ti ọdún igba àti ogún, àti àkókò imúrasílẹ̀ ọdún méjilélógún láti 1776 títí dé 1798, mejeeji n̄ sojú isopò iwà-àtòrunwá pèlú èniyàn.

Àkókò fifi èdidi lé ẹgbèrún ọgórùn-ún méjilélógójì [one hundred and forty-four thousand] bèrè ní September 11, 2001, a sì fi ikòlù Islam ti ẹgbé kẹta sàmi sí i nígbà tí ó kọlu ilẹ̀ ọgo ti ẹmí. Ní ọdún méjilélógún léyìn náà, ní October 7, 2023, Islam ti ẹgbé kẹta tún kọlu ilẹ̀ ọgo àpẹrẹ, tòótọ̀. Ní àkókò òfin Sunday tí n̄ bọ̀ lóṣì, fifi èdidi lé ẹgbèrún ọgórùn-ún méjilélógójì yóò parí, Islam ti ẹgbé kẹta yóò sì tún kọlu Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà.

Àkókò ididirè bèrè pèlú ikòlù tí Ísílámù gbé kalẹ̀ sí ẹranko ayé, ó sì parí pèlú ikòlù Ísílámù sí ẹranko ayé. Ní àárín rẹ̀, Ísílámù ibànújẹ kẹta lu orílẹ̀-èdè Ísírẹ̀lì, èyí tí a sojú rẹ̀ ní ti Bíbẹ̀lì gégé bí Jùdà. Jùdà ni ilẹ̀ ọgo gidi àtijọ̀ nínú Bíbẹ̀lì, United States sì ni ilẹ̀ ọgo ti ẹmí ti igbà ọde oní.

Gbogbo ilù m̀eta ti Íslámù ni a ẹ̀ sí ilẹ̀ ológo náà. Èkínní àti èyí ikeyin jẹ̀ sí ilẹ̀ ológo ti ẹmí ti ọde-oní, nígbà tí a ẹ̀ ilù àárín sí ilẹ̀ ológo gidi ti igbà àtijọ̀. Àmì ọ̀nà àárín náà jẹ̀ ikòlù sí orílẹ̀-èdè Ísírẹ̀lì ti ọde-oní, àti nínú kíkàn Mèsáyà wọn mọ̀ àgbélébùú, Ísírẹ̀lì gidi di àmì isòtẹ̀, gégé bí a ti sojú rẹ̀ nípasẹ̀ létà kẹtálá nínú álífábẹ̀tì Héberù.

Àkókò imúrasílẹ̀ láti ọdún 1776 sí 1798 tún ní ibàsepò pèlú ọdún méjilélógún [220] isikiri iránsẹ̀ ángẹ̀lì kẹta, nítorí pé, láti ibèrè ní 1776 pèlú Ìkẹde Òminira, títí dé 1996, àti itẹ̀jádẹ̀ iwé iròyìn The Time of the End, jẹ̀ ọdún méjilélógún [220]. Ní àárín itàn náà ni àkókò ọ̀pin ní 1989 wà, tí ó fi isòtẹ̀ àwọn wúndiá ašiwèrè búburú hàn gégé bí àmì. Nítorí náà, 1611, 1776, 1789, 1798, 1831, 1989, 1996, 2001, 2023 àti òfin Ojọ̀-Àìkú tí n̄ bọ̀ láipẹ̀, gbogbo wọn jẹ̀ àwọn àmì ọ̀nà tí ó ní ibàsepò pèlú òtítọ̀ náà pé iwà-àtòrunwá tí a darapò mọ̀ ẹ̀dà èniyàn kí í deşẹ̀. Àwọn àmì ọ̀nà m̀ewáá, méjì nínú wọn ni a tún ẹ̀ lẹ̀mejì.

M̀ewáá ni nọmbà tí n̄ sàpẹrẹ̀ idánwò, àti nígbà tí o bá fi àwọn ojọ̀-ìgbà méjì tí a tún ẹ̀, 1776 àti 1798, kún un, iwọ̀ yóò ní apapọ̀ àwọn àmì ọ̀nà méjilá, tí n̄ sàpẹrẹ̀ ẹgbèrún m̀erínlélógórin [144,000]. Gbogbo àwọn àmì ọ̀nà náà n̄ tọka sí ilàna idánwò ti ẹgbèrún m̀erínlélógórin [144,000] tí n̄ şelẹ̀ láti September 11, 2001 títí dé òfin Sunday tí n̄ bọ̀ láipẹ̀, níbi tí Kristi ti n̄ parí isẹ̀ ángẹ̀lì kẹta nípa didapò iwà-àtòrunwá Rẹ̀ mọ̀ ẹ̀dà èniyàn ti ẹgbèrún m̀erínlélógórin [144,000] tí, fún iyókù ayérayé—kò şẹşẹ̀ mọ̀. Dájúdájú, òtítọ̀ yìi lè hàn gbangba fún àwọn nikan tí, gégé bí Isaiah ẹ̀ sọ ọ̀, yan láti “fi ojú wọn ríran, àti fi etí wọn gbóran, àti fi ọkàn wọn yé e, kí wọn sì yípadà, kí a sì mú wọn láradá.”

Ní ojọ̀ kọkàndínlógún, oşù kẹwáá, ọdún 1844, angẹ̀lì kẹta dé nígbà tí Kristi wá sí tẹ̀npilì Rẹ̀ lójijì láti mú ìdidi àwọn ẹgbèrún lónà ọgórùn-ún m̀erínlélógójì ẹ̀. Nígbà náà, ẹgbé kan lára àwọn ọmọléyìn Miller tẹ̀lé Kristi wọ̀ Ibi Mímọ̀ Jùlọ̀, bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé léyìn èyí wọn dáwọ̀ títẹ̀lẹ̀ ìmọ̀lẹ̀ tí n̄ tẹ̀síwájú ti angẹ̀lì kẹta dúró, wọn sì tún isòtẹ̀ ti Kádẹ̀sì àkókọ̀ ẹ̀, a sì yàn wọn láti máa rìn káakiri ní aginjù Laodicea títí gbogbo wọn fi kú.

Nígbà tí Kristi wọ̀ Ibi Mímọ̀ Jùlọ̀ lójijì, isòkan iwà-àtòrunwá àti ẹ̀dà èniyàn dúró fún isẹ̀ tí Ó ti múra tán láti ẹ̀, a sì sàpẹrẹ̀ isẹ̀ náà ní àmì nípasẹ̀ Onímọ̀-Èdè Àgbàyanu pèlú ẹ̀lẹ̀rìí méjì. Àwọn

ẹlẹrìí wònyẹn ni Hábákúkù àti Jòhánù. Nínú orí KEJÌ ẹsẹ OGÚN, nínú àwọn iwé méjèèjì, a tọka sí October 22, 1844. Ọkan tẹnumọ ịsẹ ẹtùtù (at-one-ment), tí ó bèrẹ ní ojọ náà, ẹkejì sì tọka sí tẹnpili kan tí a gbodò wẹ mọ.

Tẹmpili tí Ó dé sí lójìjì ni a sàpepepe rẹ pẹlú tẹmpili tí a ti tẹ mólẹ lábé agbára ẹbọ ojoojúmọ (ibòrìsà) àti irira isodahoro (ijopápà) náà. Tẹmpili náà pẹlú sàpepepe Kristi, ẹni tí í sẹ tẹmpili náà tí a wó lulẹ, léyìn náà a sì tún un dide ní ojọ méta. Ó tún sàpepepe tẹmpili àwọn Millerite tí a kọ ní ọdún mérénlélógójì láti 1798 títí dé 1844. Ó tún sàpepepe tẹmpili ẹniyàn, ẹyí tí a sètò nípasẹ krómósómù mérénlélógójì tí ó sì n sàlàyé, tí ó sì n sàkóso àkójopò jìini ara ẹniyàn. Kì í sẹ jànbà pé gbogbo sẹ̀lì inú ara ẹniyàn ni a máa rópò pátápátá ní gbogbo ojọ ẹgbèrún méjì, ọgórùn-ún márùn-ún àti ogún.

Nínú gbogbo àwọn àwòrán àpepepe àtòrunwá wònyí ti tẹnpili, tí wón n sàfihàn ịsẹ Kristi ti isòkan iwà-àtòrunwá pẹlú ẹdà ẹniyàn, iwà-àtòrunwá máa n sàájú ẹdà ẹniyàn nígbà gbogbo. 1611 sàájú 1831. 1776 sàájú 1798. 1776 sàájú 1996. 2001 sàájú 2023. Àwọn Milléràiti tẹlẹ Kristi wọ Ibi Mímọ Jùlọ. Ní ibèrẹ, Ọlórùn dá ẹniyàn.

A ó sì tún padà sí ifòkànsin wa lóri àwọn àmì ọ̀nà méta ti 1776, 1789, àti 1798, tí wón dúró fún àkókò imúrasílẹ̀ tí ó jẹ àpepepe àkókò ididi. Àkókò àkókó tí 1776 sàpepepe, Ìkéde Òminira, àti àkókò àwọn Àpéjọ Àgbà Kóntínénti méjì; àti àkókò keji tí 1789 sàpepepe, Òfin Ìpilẹ̀, àti àkókò àwọn Àròkọ Ìsòkan títí dé 1798.

Àsírí àwòrán àwọn ẹranko, ẹyí tí í sẹ ọ̀títọ̀ pé orí kejo jẹ ti inú àwọn orí méje, ni a fi hàn ní àkókò méjèèjì. A tún fi í hàn ní àmì ọ̀nà kẹta nínú itàn náà, sùgbón àmì ọ̀nà yẹn n tọka sí kejo, jìjẹ ti inú àwọn méje, gégé bí a ti mú un sẹ nípasẹ ága pòòpù. Àwọn àkókò méjì àkókó dúró fún imúşẹ kejo jìjẹ ti inú àwọn méje láàrín Orílẹ̀-Èdè Amérikà.

Orílẹ̀-èdè Amérikà ní iwo méjì; ọkan ní ibásepò pẹlú ọkúnrin, ẹkejì sì ní ibásepò pẹlú obinrin. Ọkúnrin náà ni agbára ọ̀sẹ̀lú; iwo Républíkàni ni í sẹ. Obinrin náà ni agbára ẹ̀sìn; iwo Pùròtẹ̀sítànti ni í sẹ. Nítorí náà, àkókò tí 1776, àti Ìkéde Òminira, dúró fún, n sàpepepe iwo Pùròtẹ̀sítànti, nítorí iwà-ọlórùn máa n sàájú ẹdà ẹniyàn ní gbogbo ịgbà. Àkókò tí 1789, àti Òfin Orílẹ̀-èdè, dúró fún, n sàpepepe iwo Républíkàni.

Ní ọdún 2020, agbón méjèèjì ni a pa nípasẹ àwọn agbára dragoni ọ̀de-òní, ti Sátàni, ti kò gba Ọlórùn gbó. A pa agbón Pùròtẹ̀sítànti tòótó ní ojọ ketálá oşù Keje, ọdún 2020, léyìn náà ni a sì pa agbón Républíkàni ní ojọ kẹta oşù kọkànlá, ọdún 2020. Ní ọdún 2023, àwọn ẹlẹrìí méjì dúró sórí ẹsẹ wọn, ayé náà sì, tí ó ti n yọ lóri òkú wọn, bèrẹ sí í bèrù.

Ní ọdún 2023, ịsẹ ikeyin fifi ẹ̀dìdì sí ọkan ọgórùn-ún àti mérénlélógójì ẹgbèrún bèrẹ nínú iran ikeyin nínú itàn ayé. Ọlórùn-iwà nísinsin yìi ni a n so pọ̀ mọ ẹdà ẹniyàn títí ayérayé, gégé bí àwọn olóòótó ojọ ikeyin sẹ n tún àwòrán Kristi jáde fún ayérayé.

Ní ọdún 2023, ịsẹ ikeyin ti isòkan Ìjọ alátẹ̀yinwá pẹlú Ìpínlẹ̀ alátẹ̀yinwá nínú orílẹ̀-èdè ẹranko ayé bèrẹ. Nígbà náà ni a ti n gbé kalẹ̀ itolẹ̀şẹşẹ agbára tí ipò pòòpù n sojú fún, ẹyí tí ó jẹ ti Ìjọ alátẹ̀yinwá kan tí ó n sàkóso lóri Ìpínlẹ̀ alátẹ̀yinwá kan, tí ó sì n tún àwòrán ẹranko náà sẹ.

Ìdánwò òlórí fún àwọn tí a ti pè ni ìdánwò rí àkópò àwòrán ẹranko náà bí a ti sàfihàn rẹ nípa “ohùn, mánámáná, àrà” àti “ìṣẹ̀lẹ̀-ìlẹ̀” tí ń bọ̀. Àkókò ìdìdì ni àkókò náà níbi tí gbogbo iran tí ń rí ipa rẹ̀ pípé (imúṣẹ). Nínú àkókò ìmúrasílẹ̀ láti 1776 títí dé 1798, èyí tí ó jẹ̀ àpẹrẹ̀ àkókò ìdìdì, àwọn àgbá kẹkẹ̀ wà láàárín àgbá kẹkẹ̀, èyí tí ó jẹ̀ apá kan nínú iran tí Hesekieli rí nígbà tí ó wo inú Ibi Mímó Jùlọ̀, ní àkókò ìdìdì ti egbèrún lónà ogórùn-ún mérénlélógójì. Àwọn àgbá kẹkẹ̀ wònyẹn ni Sister White fi idánimò hàn gégé bí “ibáṣepò alákoòrẹ̀ jùlọ̀ ti àwọn ìṣẹ̀lẹ̀ èniyàn.” Àkókò ìmúrasílẹ̀ láti 1776 sí 1798 ní diẹ̀ nínú àwọn “ibáṣepò alákoòrẹ̀ jùlọ̀ ti àwọn ìṣẹ̀lẹ̀ èniyàn” wònyẹn, tí ó yẹ kí a sàkiyèsí.

Èyí kan ní ibáṣepò pèlú òtító pé Faranse Ìyíká sàpẹrẹ̀ Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà. Orílẹ̀-èdè méjèèjì gbé ipò Páápà kalẹ̀ lórí itẹ̀ ayé, àwọn méjèèjì sì tún so ọ̀ kalẹ̀. Orílẹ̀-èdè méjèèjì yà agbára ológun àti ti ọ̀rọ̀-ajé wọn sí mímú ìṣẹ̀ náà ẹ̀. Orílẹ̀-èdè méjèèjì yọ̀ àwọn ẹ̀sìn tí wọn ti fi idí múlẹ̀ kúrò lójijì kí wọn lè di Kátólíikì. Orílẹ̀-èdè méjèèjì jìyà “imítití ilẹ̀” kan tí ó bì sọ̀sọ̀ àwọn ìjọ̀ba tí wọn ti fi idí múlẹ̀. Itàn orílẹ̀-èdè méjèèjì so mó 1789 pọ̀, nítorí ní ọ̀dún 1789, Ìyíká Faranse bèrẹ̀, Òfin Àgbà ti Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà sì bèrẹ̀ sí í ṣiṣẹ̀.

Ìyípadà Faranse pé fún ọ̀dún mewaá. Napoleon Bonaparte dide sí agbára ní àwọn ìpele ikẹyìn Ìyípadà Faranse. Ó di olórí ológun olókíkí, ó sì kó ipa pàtàkì nínú ìjọ̀ba Faranse lẹyìn iditẹ̀ ipalẹ̀mò aseyọ̀rì rẹ̀ ní ojú keṣàn-án, oṣù kọkànlá, ọ̀dún 1799, èyí tí ó yorí sí pípá rẹ̀ di Kọ̀nsùlù Àkókò ti Orílẹ̀-èdè Olómìnira Faranse.

Ní àkókò kejì nínú àkókò ìmúrasílẹ̀ láti 1776 sí 1798, ọ̀kúnrin náà tí í ẹ̀ ẹ̀kejọ̀ (kì í ẹ̀ ní itẹ̀lẹ̀), tí ó sì jẹ̀ ọ̀kan nínú àwọn méje, ni John Hancock. Ó jẹ̀ ọ̀kan nínú àwọn ààrẹ̀ méjọ̀ ní àkókò kejì tí 1789 dúró fún (ọ̀dún Ìyíká ilẹ̀ Faransé). Òun nikan soṣo nínú àwọn ààrẹ̀ méjọ̀ wònyẹn ni ó tún ti ẹ̀ àkóso gégé bí ààrẹ̀ ní àkókò kíiní, tí 1776 dúró fún. Ní itumò àsoṭelẹ̀ yí, òun ni ẹ̀kejọ̀, tí ó sì jẹ̀ ọ̀kan nínú àwọn méje.

Òun ni àmì idánimò àkókò ẹ̀dà èniyàn, nítorí àkókò àkókó dúró fún ohun tí í ẹ̀ ti Olorun, nítorí náà òun ni àmì idánimò tí ó so àkókò méjèèjì pọ̀ (èyí ti Olorun àti ti èniyàn). Àmì idánimò rẹ̀ ni èyí tí a mọ̀ jù lọ̀ nínú itàn ẹ̀dà èniyàn, ó sì sojú fún ohun tí ó ju ewà ikòwé ọ̀wọ̀ rẹ̀ lọ̀.

Ibuwoṣu John Hancock lórí Ìkédé Òmìnira ni ibuwoṣu tí ó gbajúmò jùlọ̀ nínú itàn. Ibuwoṣu rẹ̀ tí ó tóbi tí ó sì kún fún àfihàn ti di àmì àfihàn pàtàkì, tí ń sàpẹrẹ̀ òmìnira Amẹ́ríkà àti ifaradà àwọn ilẹ̀ amúnisin Amẹ́ríkà sí ìṣàkóso Gẹ́ẹ̀sí. Hancock, ẹ̀ni tí ó jẹ̀ Ààrẹ̀ Ilẹ̀ Ìgbimò Continental ní àkókò tí a fowó sí Ìkédé náà ní ọ̀dún 1776, ni a so pé ó fowó sí orúkọ̀ rẹ̀ ní gbangba àti ní kíkankíkan kí Oba George III lè ka á láiní gílààsì ojú rẹ̀, èyí tí ó ń sàpẹrẹ̀ igboyà rẹ̀ àti ifaramó̀ rẹ̀ sí ètẹ̀ òmìnira.

Hancock jẹ̀ ọ̀kan nínú àwọn ààrẹ̀ méjọ̀ láti inú àkókò tí 1789 sojú fún, ṣùgbón ó wà nínú àwọn ọ̀kúnrin méje tí wọn jẹ̀ ààrẹ̀ ní àkókò tí 1776 sojú fún. Òun ni ààrẹ̀ nígbà tí wọn fowó sí Ìkédé Òmìnira náà. Hancock fi ibuwoṣu èniyàn rẹ̀ so àwọn àkókò méjèèjì pọ̀, a sì rí i nínú itàn àkókó̀ àti nínú itàn kejì. Itàn àkókó̀ dúró fún ti Olorun, itàn kejì sì dúró fún ti èniyàn, ibuwoṣu náà tí ó so àwọn itàn méjèèjì pọ̀ sì ni ibuwoṣu Onímò-Èdè Alágbàyanu náà, ẹ̀ni tí ó lo ohun èlò èniyàn láti so àkókò ti Olorun tí 1776 sojú fún pọ̀ mó àkókò ti èniyàn tí 1789 sojú fún.

Ìbuwoḷu mírán kan soṣo ni ó wà nínú itàn ayé tí ó lè bá ìbuwoḷu Hancock díje ní ti ìmòlára idánimò, àti pé òun náà jé ìbuwoḷu tí ó ní ibáṣepò pèlú oḍún 1789, àti Ìyípadà Faranse. Ìbuwoḷu náà ní irú igboya kan náà tí Hancock fé fi hàn, a sì rí i nínú itàn ilẹ̀ Faransi.

Ní ti ìmúmò rẹ̀ káákiri ayé àti itúmò àpẹ̀rẹ̀ rẹ̀, ìbuwoḷu Napoleon Bonaparte ní ipò kan tí a lè fi wé ti John Hancock, bí ó tilẹ̀ jé pé ó wà nínú àyíká itàn àti àṣà tó yàtò. Napoleon, aṣáájú ológun àti olóṣèlú olókíkí ti Faransé, fi ààmì pàtàkì sílẹ̀ nínú itàn Yúróòpù àti ti ayé lápapò, pàápàá jù lọ ní àkókò Ogun Napoleon. Ìbuwoḷu rẹ̀, èyí tí a sàbà máa n fí irísí alágbára àti àfihàn àtòrunwá rẹ̀ hàn, di àmì ìṣàpẹ̀rẹ̀ agbára ipa rẹ̀ àti àwọn iyípadà gbooro tí ó mú wá sí Yúróòpù, pèlú àwọn àtúnṣe òfin tí a mọ̀ sí Kóòdù Napoleon.

Gégé bí ìbuwoḷu Hancock, tí ó n ṣàpẹ̀rẹ̀ itakò sí àkóso ilẹ̀ Gẹ̀ṣì àti iwákirí fún òminira Amẹ́ríkà, beẹ̀ ni ìbuwoḷu Napoleon n sojú irú igboya àti ifẹ̀-òkàn gíga mírán—àtúnṣe ààlà ìṣelú ilẹ̀ Yúróòpù àti igbega àwọn èrò iyípadà Faranse. Àwọn ìbuwoḷu méjèèjì jé ààmì tí ó dúró gégé bí aṣojú ipa àwọn èniyàn itàn wònyí kòòkan nínú ìṣètò àyànmò àwọn orilẹ̀-èdè wọn àti itànkálẹ̀ gbooro ti àwọn ìṣe wọn lóri itàn ayé.

Nígbà tí Ìsíkièlì rí àwọn àgbá kẹ̀kẹ̀ nínú àwọn àgbá kẹ̀kẹ̀, tí n ṣàfihàn ibáṣepò alákoòrẹ̀ pèlúra ti àwọn ìṣelẹ̀ èniyàn ní àkókò itàn igbà ididi àwọn egbèrún ogòrùn-ún m̀erínlélógòjì, òkan nínú àwọn àgbá kẹ̀kẹ̀ wònyen ni a ti ṣe àpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nípasẹ̀ àgbá kẹ̀kẹ̀ kan ní oḍún 1789, nígbà tí Òfin Ìpilẹ̀ Ìjòba ti Orilẹ̀-èdè Amẹ́ríkà, ẹranko náà pèlú iwo Olómìnira kan àti iwo Pùrótésítànti kan, pàdé Faranse, ẹranko náà pèlú iwo Ejibiti àti iwo Sodomu.

Láti oḍún 1789 lo síwájú títí dé 1799, ilẹ̀ Faransé wà nínú irudùpẹ̀ “ìṣelẹ̀ ilẹ̀-ayé” kan tí ó ti oḍò ẹranko àìgbàgbò-Ọlòrun tí ó jáde láti inú oḡbun àinísàlẹ̀. Ní àkókò fífi àmì èdidì lé egbèrún ogòrùn-ún m̀erínlélógòjì, oḍún 1789 dúró fún àsikò tí ó bèrẹ̀ ní July 18, 2020, nígbà tí ẹranko àìgbàgbò-Ọlòrun bí sílẹ̀, ó sì pa iwo Protestanti tòótò; léyìn náà, ní November 3, 2020, ẹranko àìgbàgbò-Ọlòrun náà pèlú bí sílẹ̀, ó sì pa iwo ti Republicanism. Àgbá kẹ̀kẹ̀ 1789 dúró fún àgbá kẹ̀kẹ̀ 2020, gégé bí a ti ṣàfihàn rẹ̀ nípa July 18 (iwà-ọlòrun), àti November 3, 2020 (èdá èniyàn).

Àmì Ọlòrun, gégé bí a ti ṣàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nínú èdá èniyàn, ni a rí nínú àwọn àkòsilẹ̀ orúko olókíkí jùlò méjì ní ayé, tí a so mó oḍún 1789 méjèèjì, tí wọn sì jé aṣojú àwọn agbára tí n fí ijo pòòpù sí orí itẹ̀ ayé, tí wọn sì tún n yo ó kúrò lóri itẹ̀ náà. 1789, gégé bí àárín àwọn àmì ọ̀nà m̀eta tí n sojú Àmì Ọlòrun ti oṣítò, ní àkòsilẹ̀ orúko “àwọn ileto m̀etalá” àti “ìṣòtẹ̀” ti Ìyíká Faranse.

1789 títí dé 1799 n ṣàfihàn itàn Ìyípadà Orilẹ̀-èdè Faranse, àti nònbà m̀ewáá n sojú idánwò. 1789 ni létà àkókò ti “òtítò,” àti 1799 n sojú létà ikeyin àkókò náà ní Faranse. Àkókò àárín náà ni a fi ààmì sí nípa pípa oḡba Faranse ní oḍún 1793, bí àwọn ará ilú ṣe dide sí ìṣàkóso oḡba rẹ̀ tí ó kún fún igbéraga.

“Ihinrere àlàáfíà tí ilẹ̀ Faransé ti kò ni a oò fà tu pátápátá kúrò lódi sí i dájúdájú, àti pé èrù ni yóò jé àwọn abájade rẹ̀. Ní oḡ kejilélógún oṣù Kini, oḍún 1793, oḍún méjiléláàádòta méjì àti ogòrùn-ún méjì léyìn oḡ gangan náà tí ó fi Faransé lé ara rẹ̀ lóri pátápátá sí inunibíni àwọn Alátúnṣe, irin-àjò mírán, pèlú ète tí ó yàtò pátápátá, kojá ní àwọn òpópónà Paris.” The Great Controversy, 230.

Odún 1789 jé àmì ìṣòtẹ̀ lẹ̀tà kẹ̀tálá fún ẹ̀ranko oníwo méjì tí Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà, àti lẹ̀tà àkókó fún ẹ̀ranko oníwo méjì tí Faransé. Lẹ̀tà àárín Faransé ní 1793, nígbà tí a gé orí ọ̀ba Faransé kúrò, Napoléon sì dúró fún lẹ̀tà ìkẹyìn nígbà tí ó gba àkóso ìjọba ní ọ̀dún 1799. Àmì-ìfowósi “òtítọ̀” nínú ìtàn ìṣubú Faransé, tí 1789, 1793, àti 1799 sojú fún, jẹ̀ àgbáyé àṣotẹ̀lẹ̀ kan tí a so pọ̀ mó àgbáyé àṣotẹ̀lẹ̀ 1776, 1789, àti 1798.

Àwọn ìtàn méjèjì ní àwọn ìbuwọ̀lu méjì tí ó gbajúgbajà jùlọ̀ nínú ìtàn aráyé, nípa bẹ̀ẹ̀ sì n so ìbuwọ̀lu àtòrunwá tí “òtítọ̀” pọ̀ mó àwọn ìbuwọ̀lu ènìyàn méjì. Àwọn àgbá kẹ̀kẹ̀ méjèjì ní isopọ̀ pẹ̀lú lẹ̀tà kẹ̀tálá ní àkókò fífi èdìdì sára ọ̀górùn-ún mẹ̀rínlélógójì ẹ̀gbẹ̀rún náà, èyí tí í ẹ̀ àkókò láti ipàniyàn àwọn ẹ̀lẹ̀rìí méjèjì ní ọ̀dún 2020, tí tí wọn fí dide ní ọ̀dún 2023, èyí tí a fí Ojọ̀ Keje, Oṣù Kẹ̀wàá, ọ̀dún 2023 sàmì sí.

A ó máa tẹ̀síwájú pẹ̀lú ìkẹ̀kọ̀ọ̀ wa nínú àpilẹ̀kọ̀ tí ó kàn.